KPSC Žemo slenksčio paslaugų kabinetų vaidmuo Lytiškai plintančių infekcijų ir neplanuoto nėštumo neigiamo poveikio sveikatai mažinimo algoritme, siekiant pagelbėti Klaipėdos jaunimui

Klaipėdos psichikos sveikatos centro
Žemo slenksčio paslaugų stacionarus kabinetas
Snieguolė Dapšienė

2015 11 24

ŽSPK trumpas pristatymas

- **Žemo slenksčio paslaugų kabinetas** – tai kabinetas, kuris buvo įkurtas KPLC pavaldume ir anksčiau žinomas kaip Anoniminis konsultacinis kabinetas su švirkštų bei adatų keitimu. Jame vykdoma *Narkotinių ir psichotropinių medžiagų žalos mažinimo programa, kurios pagrindinis tikslas –*
- stabdyti ŽIV ir kitų per kraują bei lytiniu keliu užkrečiamų infekcijų plitimą narkotikų vartotojų tarpe.

Trumpa istorija:

- 1997 m. gegužės 7 d. atidarytas pirmas KPLC AKK adresu: Šaulių g. 36
- 2000 m. lapkričio pabaigoje KPLC AKK perkeliamas į naujas patalpas. Gruodžio 1 d. AKK pradeda darbą senamiestyje, Puodžių g. 17
- 2001 m. birželio 6 d. pietinėje, daugiabučių namų miesto dalyje, adresu Taikos pr. 119, atidaromas antras AKK.
- 2001 m. spalio 15 d. Žalos mažinimo programa pradedama vykdyti gatvėje "Autryč' metodu, kai paslaugos teikiamos tiesiog gatvėje.
- 2007 m. pabaigoje uždaromas kabinetas senamiestyje, paliekant vieną stacionarų kabinetą Žardės rajone.

ŽSPK trumpas pristatymas

- Nuo 2014 m. yra pavaldus Klaipėdos psichikos sveikatos centrui (toliau - KPSC), kaip jo struktūrinis padalinys (toliau – Kabinetas), teikiantis stacionarias žemo slenksčio paslaugas.

  Nuo 2007 m. prie KPSC veikia ir kitas žemo sleksčio kabinetas, teikiantis mobilias žemo slenksčio paslaugas (toliau – Autobusiukas).

- Klaipėdos Žemo slenksčio paslaugų kabinetų veiklos finansavimas nuo jų atsidarymo pradžios iki dabar yra programinio pobūdžio, t.y. lėšos veiklai dažniausiai buvo ir yra gaunamos rengiant projektus bei ieškant papildomų finansavimo šaltinių.

- Kabinete buvo vykdyti ir kiti prevenciniai projektai.

- Pagrindinės lėšos kabinetų veiklai yra gaunamos iš Klaipėdos miesto savivaldybės.

ŽSPK trumpas pristatymas

- Didėjant reikalavimams žemo slenksčio paslaugų teikimo kokybei bei siekiant plėsti šių paslaugų prieinamumą, gaunamų lėšų iš vieno finansavimo šaltinio nepakanka, bet kartais padėtį gerina glaudus bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis.

- Ir todėl tai mums dažniausiai nesutrukdo įsilieti į įvairių organizacijų ir įstaigų tinklą, siekiantį padėti jaunimui (ir ne tik jaunimui) Klaipėdos mieste.

- Ne paslaptis, kad visi turime įvairių problemų, tame tarpe ir jaunimas, ir jas siekiame spręsti.

Aktuali problema

- Verta pakalbėti apie Lytiškai plintančių infekcijų ir neplanuoto nėštumo neigiamo poveikio sveikatai mažinimą jaunimo tarpe ir jo algoritmo sukūrimą.

- Dauguma žinome ir suvokiame, kokios yra pasekmės ir kaip yra svarbu suvaldyti LPI ir neplanuoto nėštumo sukeliamą situaciją ne vien jaunimo grupėje.

  Bet joje esančius asmenis turime tausoti - ypač, todėl, kad jie: mėgsta eksperimentuoti, turi daug energijos, daug ką dar tik pradeda, bet neturi pakankamai patirties, dažnai rizikuoja; ir jie yra visuomenės varomoji ir augimo jėga. Ir šioje grupėje neišspręstos problemos yra skaudžiausios visai visuomenei ir atsiliepia neigiamai ateityje.

  Jie –kažkam vaikai, kažkam tėvai, kažkam broliai ar seserys ar kiti giminės, draugai, kaimynai, bendramoksliai, bendradarbiai, klientai, pirkėjai, paslaugų teikėjai...Jie labai svarbūs.

- Todėl reikia Lytiškai plintančių ligų ir neplanuoto nėštumo neigiamo poveikio sveikatai mažinimo algoritmo, kad būtų stiprinama lytinė sveikata, tinkamai įvertinami rizikos veiksniai, sklandžiai organizuojamos prevencijos veiklos ir sveikatos priežiūros paslaugos, susidūrus su jaunu asmeniu (14-29 m.), kuriam reikalinga pagalba.
- Reikalinga tiek *stebėsena, tiek prevencija*, tiek *gydymas (sveikatos priežiūros paslaugos)*.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Pabandysime paanalizuoti ŽSPK veiklą, kaip ji pasitarnauja LPI ir nepageidaujamo nėštumo kontekste.

- ŽSPK veikla yra organizuojama ir vykdoma, vadovaujantis:

  Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-584 „Dėl Narkotinių ir psichotropinių medžiagų žalos mažinimo programų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, tad yra teisiškai reglamentuota.

- **Ji skirta:**
- 1) tiesiogiai – visiems švirkščiamąsias narkotines ir psichotropines medžiagas vartojantiems asmenims, dėl savo rizikingos elgsenos turintiems didžiausią riziką užsikrėsti žmogaus imunodeficito virusine (toliau – ŽIV) infekcija ir kitomis infekcijomis;
- 2) iš dalies tiesiogiai - jų seksualiniams partneriams ir šeimos nariams;
- 3) netiesiogiai - Klaipėdos miesto bendruomenei ir visai visuomenei,
- tad mes turime galimybę pasiekti jaunus asmenis, kurie vartoja švirkščiamuosius narkotikus, jų partnerius ir artimuosius (iki 2015 m. ŽSPSK yra užregistruota anonimiškai -2488 asmenys).

Pastaruosius 5 metus į Kabinetą kreipiasi vidutiniškai kiekvienais metais apie 500 asmenų. Pirmą kartą besikreipusių svyruoja nuo 40 iki 65 asmenų. Asmenų amžius nuo 18 iki 60.

Apsilankymų skaičius per metus svyruoja nuo 4000 iki 7000.

Apsilankymai	Nauji klientai
2009 m. - 8431	45
2010 m. - 7034	44
2011 m. - 7251	36
2012 m. – 5823	41
2013 m. – 5258	41
2014 m. – 4298	39
2015 m. – 4674	63 (iki 10 mėn.)

Apsilankymų skaičius kabinetuose

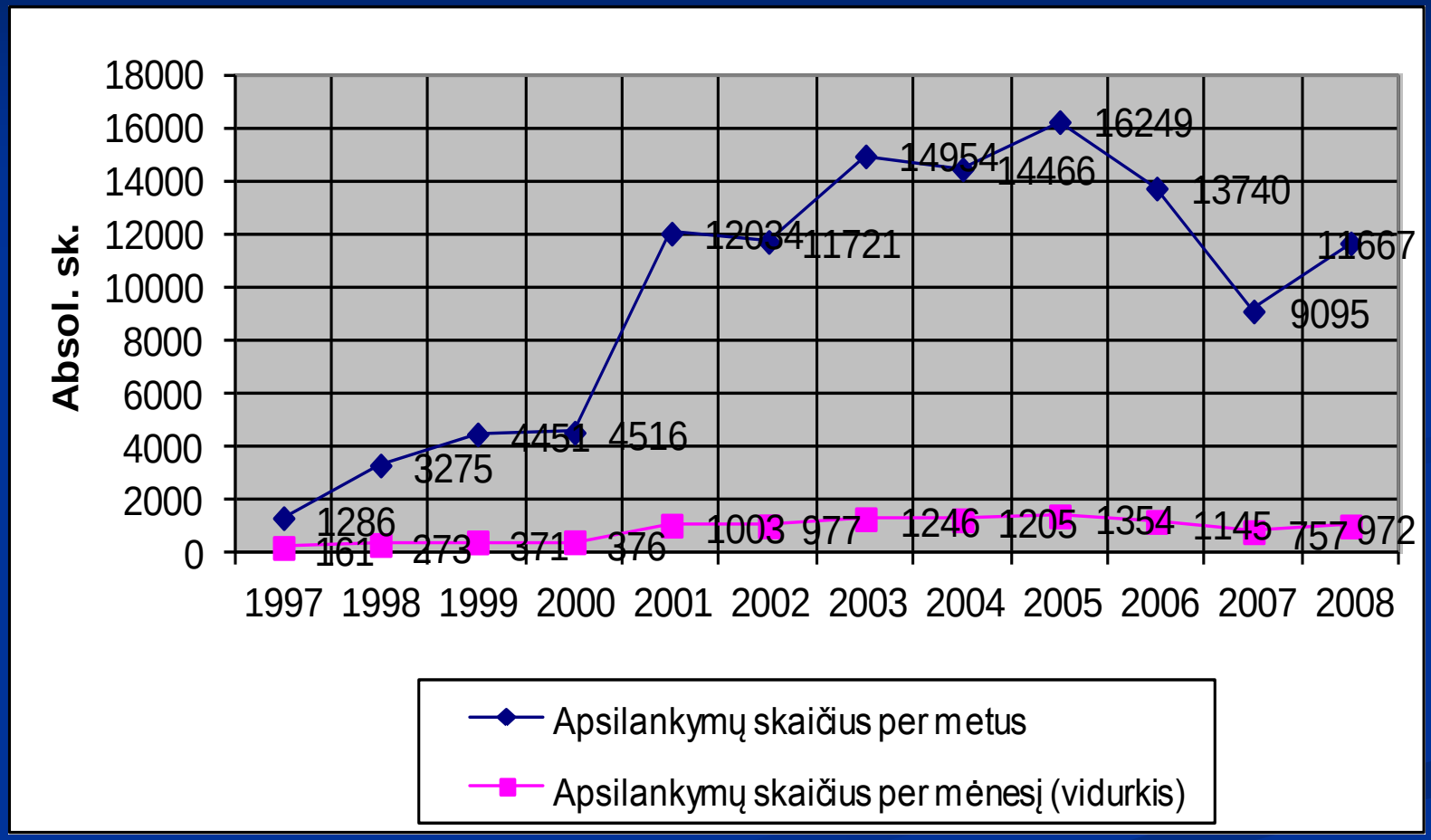

Šaltinis: Klaipėdos priklausomybės ligų centras

Nauji klientai stacionariuose kabinetuose

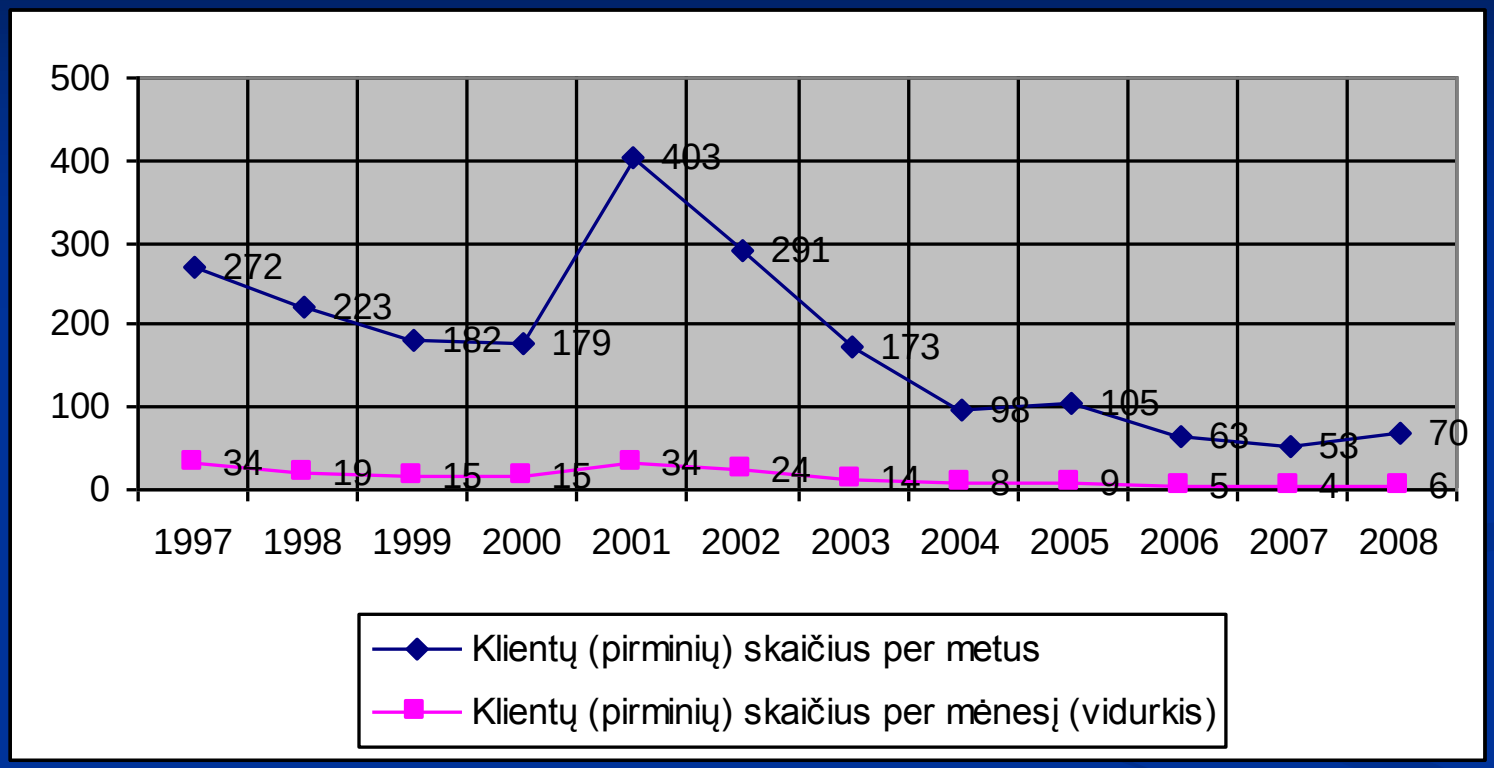

Šaltinis: Klaipėdos priklausomybės ligų centras

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **Apsilankymų metu klientams teikiamos žemo slenksčio paslaugos.**

- ŽSP – laikantis SAM ministro pasirašytame ŽSP apraše patvirtintų reikalavimų, teikiamos nemokamos konfidencialios, anoniminės sveikatos priežiūros ir kitos paslaugos asmenims, vartojantiems švirkščiamąsias narkotines ir psichotropines medžiagas ne gydymo tikslu bei dėl rizikingos elgsenos turintiems didžiausią riziką užsikrėsti infekcijomis ***(tai ir ŽIV, hepatitai, LPI...)***

- Žemo slenksčio paslaugų teikimo tikslas – sumažinti su švirkščiamųjų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimu ne gydymo tikslui bei rizikinga elgsena susijusį infekcijų plitimą ***(tame tarpe ŽIV ir kitas LPI),*** perdozavimo ir mirties atvejų riziką, nusikalstamumą, kitas neigiamas sveikatos ***(tame tarpe ir neplanuotas nėštumas ir jo pasekmės*)**, socialines, ekonomines, teisines pasekmes visuomenei ir asmeniui.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **Žemo slenksčio paslaugų teikimo uždaviniai:**

- *užmegzti ir palaikyti ryšius su paslaugų gavėjais, jų partneriais, šeimos nariais* ir prireikus jiems teikti žemo slenksčio paslaugas;
- sudaryti sąlygas paslaugų gavėjams, kurie nepasirengę atsisakyti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ne gydymo tikslui, naudotis žemo slenksčio paslaugomis;
- *motyvuoti paslaugų gavėjus* atsisakyti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ne gydymo tikslu, *mažinti rizikingą elgseną*, s*katinant* paslaugų gavėjus *gydytis* psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo sukeliamus *psichikos ir elgesio sutrikimus bei kitas ligas;*
- *konsultuoti ir informuoti paslaugų gavėjus infekcijų plitimo*, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos bei *saugesnės lytinės elgsenos klausimais, tarpininkauti didinant galimybes gauti sveikatos priežiūros ir kitas paslaugas,* siekti įtraukti juos į reabilitacijos, resocializacijos ir integracijos bei savigalbos grupių programas;
- *stebėti* paslaugų gavėjų *rizikingos elgsenos pokyčius bei vertinti jų sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų poreikius;*
- skatinti paslaugų gavėjus panaudotas adatas ir švirkštus atnešti į Kabinetą.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **Teikiamos šios mobilios ir (ar) stacionarios ŽS paslaugos:**
- konsultavimas ir informavimas;
- prezervatyvų dalijimas;
- tarpininkavimas;
- mokymas ir švietimas;
- konsultacijos prieš tyrimus ir po jų;
- atrankinių greitųjų ŽIV tyrimų atlikimas;
- informacinių leidinių dalinimas;
- adatų ir švirkštų keitimas;
- dezinfekcijos priemonių dalijimas;
- tvarsliavos dalijimas;
- kitos paslaugos.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **Asmenims teikiama konsultacinė pagalba** – asmens ir specialisto, pasirengusio suteikti žinių, kurios padėtų paslaugų gavėjui spręsti iškilusias problemas, pokalbis, kuriuo siekiama, kad pats švirkščiamuosius narkotikus vartojantis asmuo keistų savo rizikingą elgseną į saugesnę.

- **Rizikinga elgsena**

  - narkotikų švirkštimasis, švirkštimasis naudotomis adatomis ir švirkštais,

  - **nesaugūs lytiniai santykiai (su nepažįstamu ar mažai pažįstamu asmeniu be apsaugos priemonių, dažna partnerių kaita),**

  - seksualinių paslaugų teikimas ir kitas elgesys, susijęs su narkotikų vartojimu ir keliantis grėsmę sveikatai.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Paslaugų gavėjų ir jų partnerių **sveikatos mokymas ir švietimas** apima informavimą apie infekcijų plitimo ir profilaktikos priemones; švietėjiškos medžiagos / informacijos dalijimą, žalingų įpročių prevencijos priemones ir kt.

- **Tarpininkavimas ir atstovavimas** apima pagalbos paslaugų gavėjui suteikimą sprendžiant įvairias paslaugų gavėjo problemas (sveikatos, socialines, teisines), užregistruojant pas specialistus, tarpininkaujant tarp paslaugų gavėjo ir teikėjo.

Socialinis darbuotojas dažnai dirba kaip atvejo vadybininkas,

- t.y. stebi klientą, jo elgesį apsilankymų metu, jei yra paskirtas gydymas, aptaria jo gydymo plano vykdymą, klientui konsultacijas teikia ne tik pats, bet ir pagalbą teikia nukreipdamas jį individualiai psichologo, psichiatro konsultacijai ar/ir pas kitų įstaigų specialistus spręsti sveikatos ir socialines bei psichologines problemas.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **Prezervatyvai dalijami**, siekiant saugesnės lytinės elgsenos, informuojant paslaugų gavėjus ir jų partnerius apie saugesnę lytinę elgseną.

  Prezervatyvų ir kitų priemonių išdavimas yra ne tik tiesioginė priemonė LPI ir neplanuotui nėštumui išvengti, bet ir priemonė – motyvaciniams pokalbiams, mokymams ir švietimui vykdyti.

- Kitos paslaugos teikiamos įvertinus paslaugų gavėjų poreikius bei kitus veiksnius.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Bendradarbiaujant su įvairiomis organizacijomis, atsirado galimybė **tirti klientus dėl ŽIV ir HCV, HBV greitųjų testų pagalba.**

- Klientams teiktos **ikitestinės konsultacijos (prieš atliekant tyrimus) ir potestinės konsultacijos (supažindinant su tyrimų rezultatais).**

Konsultacijų metu gaunama informacija iš paslaugų gavėjo, susijusi su jo rizikingu elgesiu, kartu analizuojama ir suteikiamos žinios jam apie užsikrėtimo būdus, jo paties apsisaugojimo ir jo artimųjų apsaugojimo galimybes, padedama pasiruošti išgirsti tyrimo atsakymą, suteikiama informacija, kaip toliau elgtis, gavus tyrimo atsakymą, suteikiamas palaikymas ir formuojamas požiūris nuolat rūpintis savo ir aplinkinių sveikata, kaip, kur ir kada kreiptis pas specialistus pagalbos. Klientui pageidaujant, jei yra galimybė, jis yra palydimas pas infekcionistą. Po to kitų vizitų metu yra kalbamasi apie tolimesnę sveikatos stebėseną, primenama ir palaikoma dėl kitų reikiamų tyrimų, medikamentinio gydymo ir kitais klientui aktualiais klausimais.

ŽIV ir hepatitų tyrimų atlikta ŽSPSK

Metai	Atlikta ŽIV tyrimų	Aptikta ŽIV	Atlikta HCV tyrimų	Aptikta HCV	Atlikta HBV tyrimų	Aptikta HBV	Pastabos
2010	102	0	-	-	-	-	Atiekama vietoje greitaisiais testais
2011	111	0	44	19	-	-	Atliekama vietoje greitaisiais testais
2012	44	4	18	12	-	-	Nukreipiant asmenį į KPLC ir kt.
2013	306	5	33		41		Atliekama vietoje greitaisiais testais
2014	298	0	60	23	-	-	Atliekama vietoje greitaisiais testais
2015 01-10	318	3	173	94	125	3	Atliekama vietoje greitaisiais testais

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Kai turima finansinių galimybių bei pakankamai žmogiškųjų resursų bei palankią įstatyminę bazę, greitųjų testų atliekama žymiai daugiau. Tad ir galimybė pasikalbėti apie ŽIV, hepatitus, LPI, nepageidaujamą nėštumą bei kitas nesaugaus lytinio elgesio ir švirkštimosi pasekmes, žymiai padidėja, vadinasi gerėja nesaugaus elgesio padarinių prevencija. Tad reikalinga žeminti slenkstį: paslaugas teikti patraukliai, lanksčiai, nemokamai, anonimiškai ir kuo įvairesniu spektru, kad kuo labiau atitiktų paslaugų gavėjų poreikius.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Tyrimų greitųjų testų pagalba paslaugos teikimo skaičiaus kinta, priklausomai nuo turimo finansavimo ir žmogiškųjų resursų, tačiau išlieka ŽSPK-te puikia galimybe tiek jauniems, tiek vyresniems ŠNV-jams pasikonsultuoti dėl savo rizikingos elgsenos vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas ir lytiškai santykiaujant, spręsti iškilusius klausimus, susijusius su rizika vartojant narkotines medžiagas, sužinoti kaip mažinti žalą sau, kokius veiksmus atlikti ir kokių priemonių imtis, kuo labiau sumažinti riziką sau bei aplinkiniams, kol ŠNV dar nėra apsisprendę nustoti vartoti svaigalus. ŠNV taip pat sužino ir kitas rizikas dėl ŽIV bei kitų virusų ar bakterijų, plintančių krauju bei lytiškai, užsikrėtimo. Suteikiama informacija klientams, kaip elgtis ir kur kreiptis pagalbos aptikus organizme ŽIV ir hepatitus.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Tarpininkaujant Kabinetui kai kurie klientai tyrėsi kraują po kelis kartus, net kai tekdavo važiuoti tirtis į kitą įstaigą. Vadinasi, kai kurie jų jau turi žinių ir įgūdžių sekti savo sveikatos būklę net vartojant narkotines medžiagas.

- ŽSPSK klientams sudarydami sąlygas pasitikrinti kraują, ne tik sudarome galimybę ŠNV realiai sužinoti savo statusą dėl ŽIV ir hepatitų, bet ir motyvuoja stebėti ir saugoti savo sveikatą. Nemaža klientų dalis žino, kad yra ŽIV nešiotojai. Jie yra motyvuojami kreiptis konsultacijų ir tirtis kraują pas gydytoją –infekcionistą. Pastarieji taip pat nukreipiami pagalbos į savitarpio pagalbos grupę, gyvenančių su ŽIV. Galima teigti, kad ne mažai ŠNV, kurie lankosi kabinete, yra išmokę kreiptis dėl ŽIV tyrimų, sveikatos priežiūros bei stebėjimo.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- **ŽSPSK veikla yra vertinama:**
- Kabinete yra atliekamas ŽSP efektyvumo vertinimas, fiksuojant tam tikrus duomenis, atliekant klientų anketines apklausas ir stebint klientų rizikingą elgesį bei jo pokyčius bei atliekant visų surinktų duomenų analizę.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

Tokiu būdu, yra nustatomi:

1. Kabineto klientų rizikingas elgesys vartojant narkotikus ir seksualiai santykiaujant;
2. Rizikingo elgesio pokyčiai (po apsilankymų Kabinete);
3. Kabineto darbuotojų įtaka tiems pokyčiams arba jų darbo trūkumai;
4. Tolimesnio darbo su klientais kryptys bei prioritetai, siekiant programos tikslų ir uždavinių.

ŽSPK dabartinis vaidmuo LPI algoritme

- Anketinės apklausos būdu sužinoma, kiek procentais Kabineto klientų buvo sumotyvuoti nustoti vartoti narkotines medžiagas, išsitirti savo sveikatos būklę, kaip buvo sumažinta rizikinga elgsena bei kaip veikia klientus informacija apie infekcijas, priklausomybių ir kitų ligų gydymą ir pan.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Tačiau, ŽPSK turi ir didesnio potencialo LPI ir neplanuoto nėštumo prevencijoje jaunimo tarpe.

- Jei būtų galimybė atnaujinti LPI profilaktikos organizavimo ir vykdymo programą, kuri buvo įgyvendinama 2004-2006, 2010-2013 ŽSPSK-te, jaunimas iš itin aukšto pažeidžiamumo grupių, galėtų gauti dar geresnį prieinamumą prie sveikatos priežiūros paslaugų, siekiant užkirsti kelią rizikingam lytiniam elgesiui, ŽIV, hepatitams ir kitoms LPI, neplanuotam nėštumui bei jų pasekmėms.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

Lytiškai plintančių infekcijų (toliau - LPI) profilaktikos organizavimo ir vykdymo programos pagrindinė paskirtis - stabdyti ŽIV/AIDS ir kitas lytiškai bei krauju plintančias infekcijas sekso paslaugų teikėjų grupėje Klaipėdos mieste.

Tikslas – mažinti su narkotikų vartojimu ir rizikinga lytine elgsena susijusias neigiamas medicinines, socialines, ekonomines, teisines pasekmes visuomenei ir asmeniui.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- **LPI profilaktikos programos uždaviniai:**

- 1. užmegzti ir palaikyti ryšius su paslaugų gavėjais, teikti jiems žemo slenksčio paslaugas;
- 2. sudaryti sąlygas paslaugų gavėjams, kurie nepasirengę atsisakyti rizikingos elgsenos, naudotis žemo slenksčio paslaugų kabineto paslaugomis;
- 3. motyvuoti paslaugų gavėjus atsisakyti narkotikų vartojimo, komercinio sekso teikimo ir mažinti rizikingą elgseną, tirtis, o prireikus – gydytis;
- 4. siųsti ar informuoti paslaugų gavėjus, kur gali gauti sveikatos priežiūros, socialines paslaugas, teisines konsultacijas bei įtraukti juos į reabilitacijos, resocializacijos ir integracijos į visuomenę programas, siųsti į anonimines savigalbos grupes;
- 5. stebėti paslaugų gavėjų rizikingos elgsenos pokyčius bei vertinti jų sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų poreikius;
- 6. mokyti ir šviesti paslaugų gavėjus lytiškai plintančių ligų ir priklausomybės nuo narkotikų klausimais.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

LPI profilaktikos programos paslaugos:

- socialinio darbuotojo konsultacija - pokalbis, kuriuo siekiama, kad asmuo keistų savo rizikingą elgseną į saugesnę.
- venerologo konsultacija;
- lytiškai plintančių infekcijų tyrimas;
- vaistų lytiškai plintančių ligų gydymui išdavimas;
- saugesniems seksualiniams kontaktams skirtos priemonės (prezervatyvai, lubrikantai);
- saugesnio seksualinio elgesio apmokymai - apima informavimą apie infekcijų plitimo ir profilaktikos priemones, švietėjiškos medžiagos / informacijos dalijimą. (Kiekviena moteris buvo apmokyta asmeniškai)
- informacinių leidinių apie lytiškai ir krauju plintančias infekcijas bei apsisaugojimo nuo jų būdus dalijimą;
- socialinio darbuotojo palydą į OVLC ir kitas socialines ar medicinines įstaigas, klientei pageidaujant;
- kraujo tyrimą dėl ŽIV ir sifilio;
- konsultacijas iki ir po testo;
- kitos paslaugos.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Minėtos socialinės atskirties grupės atstovės kabinete galėjo gauti anonimiškai ir nemokamai visas ŽSPSK teikiamas paslaugas (informaciją, apmokymus, konsultacijas, švirkštų ir adatų išdavimo ir/ar keitimo ir t.t.) Joms nereikėjo turėti dokumentų ar būti socialiai draustomis.
- Klienčių pritraukimui programos paslaugoms buvo sukurta sistema, kuri padėdavo pasiekti itin pažeidžiamas jaunas moteris. Vėliau dažniausiai esamos klientės atvesdavo ar nukreipdavo naujas į programą. Bet tam reikėjo laiko ir įdėti nemažai pastangų. Taip pat buvo gerai, kad dvi prevencinės programos buvo tose pačiose patalpose, tačiau veikdavo skirtingu laiku.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Pavyzdžiui, per paskutiniuosius programos veiklos metus, t.y. 2013 m., buvo užmegzti kontaktai su 46 LPI rizikos grupės atstovėmis (kuomet pirmaisiais veiklos metais buvo pasiektos -11).

- LPI profilaktikos organizavimo ir vykdymo programos darbuotojai per mėnesį palaikydavo ryšį vidutiniškai su 27 klientėmis

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Klientėms buvo suteikiamos socialinio darbuotojo konsultacijos įvairiais joms rūpimais klausimais. Dažniausiai klientės turėjo problemų dėl įvairių vidinių ir išorinių konfliktų bei priklausomybių psichotropinėms medžiagoms, asmens dokumentų praradimo, gyvenamojo būsto, profesijos ar darbo neturėjimo, materialinio nepritekliaus, dėl ginekologinių, odos ir venerinių susirgimų, ŽIV ir hepatitų, trofinių opų, dėl vaikų ir artimųjų, dėl nežinojimo, kaip nutraukti komercinę sekso veiklą ir kt.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Buvo aiškinamasis jų žinios LPI klausimais, rizikingas seksualinis bei svaigalų vartojimo elgesys, mokėjimas naudotis apsisaugojimo priemonėmis, mokoma kaip apsisaugoti nuo ŽIV ir kitų krauju bei lytiniu keliu plintančių infekcijų, konsultuota apie priklausomybės ligų gydimosi galimybes ir gydymo įstaigas bei socialines, psichologines paslaugas teikiančias tarnybas, religines bendruomenes bei savigalbos ir anonimines grupes.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Paslaugų gavėjos, įvertinus individualiai kiekvienos jų rizikingos elgsenos lygį, buvo nukreipiamos venerologo konsultacijoms ir LPI tyrimui.
- Dermatovenerologo paslaugas teikdavo ir reikiamus tyrimus atlikdavo specialistai OVLC pagal bendradarbiavimo sutartį. Centre paslaugų gavėjoms buvo anonimiškai užvedamos ligos kortelės, ir suteikiamos venerologo konsultacijos su LPI tyrimais. Po LPI tyrimų kuomet paaiškėdavo, kad moterys yra sveikos, gaudavo tolimesnes rekomendacijas dėl sveikatos palaikymo. Toms, kurioms būdavo aptikta sveikatos sutrikimų, pagal venerologo rekomendacijas gaudavo vaistų ir pradėdavo gydymą. Po to sekdavo pakartotinė venerologės apžiūra ir tyrimas, teikiama konsultacija su gydymo kartojimu arba be jo.

LPI programos pagrindiniai rodikliai

	Metai			
	2010	2011	2012	2013
Dalyvavo mot.	46	49	45	46
Venerologo kons.	20	15	15	15
Gydėsi	9	5	7	8
Pakartotinai	1	2	-	-
Ištirta dėl ŽIV	15	31	19	52
Aptiktas ŽIV	1	6	0	1

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

LPI programos dermatovenerologo nustatytos diagnozės ir išgydyta, bei užkirstas kelias jų padariniams ir plitimui artimoje aplinkoje ir visuomenėje:

- Poūmis ir lėtinis ar ūminis vaginitas;
- lėtinės gimdos uždegimo ligos;
- vulvos ir makšties kandidozė;
- bakterinis vaginitas;
- trichomonozė;
- gonorėja;
- Sifilio nerasta.

Gydymas buvo skiriamas ir jų nuolatiniams partneriams, kad būtų užstabdytas kelias ligoms plisti.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- LPI profilaktikos programos klientėms buvo atliekami ŽIV, turint galimybių HBV, HCV testai, suteikiamos konsultacijos prieš tyrimus ir po jų. Reikalui esant, palydima pas infekcionistą, nukreipiama pas kitus specialistus ir į savitarpio pagalbos grupes. Motyvuojama stebėti savo sveikatą, rizikingai pasielgus, laiku kreiptis pas specialistus konsultuotis ir tirtis, taip pat tyrimus atlikti ir profilaktiškai.

ŽIV ir hepatitų tyrimų atlikta ŽSPSK per dvi programas

Metai	Tyrimo atlikimo programa	Atlikta ŽIV tyrimų	Aptikta ŽIV	Atlikta HCV tyrimų	Aptikta HCV	Atlikta HBV tyrimų	Aptikta HBV	Pastabos
2010	LPI programa	15	1	-	-	-	-	Palydint asmenį į kitą įstaigą
	AKK programa	102	0	-	-	-	-	Atiekama vietoje greitaisiais testais
2011	LPI programa	31	6	-	-	-	-	Atliekama vietoje greitaisiais testais
	AKK programa	111	0	44	19	-	-	Atliekama vietoje greitaisiais testais
2012	LPI programa	19	0	-	-	-	-	Palydima asmenį į kitą įstaigą.
	AKK programa	44	4	18	12	-	-	Nukreipiant asmenį į KPLC ir kt.
2013	LPI programa	52	1	8	4	9	0	Atliekama vietoje greitaisiais testais
	AKK programa	306	5	33		41		Atliekama vietoje greitaisiais testais
2014	LPI programa	-	-	-	-	-	-	Nebefinansuojama
	AKK programa	298	0	60	23	-	-	Atliekama vietoje greitaisiais testais
2015 01-10	LPI programa	-	-	-	-	-	-	*Nebefinansuojama*
	AKK programa	318	3	173	94	125	3	Atliekama vietoje greitaisiais testais

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Lentelėje pažymėti brūkšniukai – reiškia, kad programose tyrimams nebuvo lėšų. Ir tai neišnaudotos galimybės pažeidžiamų grupių asmenis pritraukti sveikatos priežiūros paslaugoms, motyvaciniams pokalbiams, informuotumui padidinti prevenciniais klausimais tiek dėl ŽIV, tiek dėl kitų LPI.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Paslaugų gavėjos dažniausiai kreipdavosi į programą kitų paslaugų, dalyvaudavo apmokymuose, konsultuodavosi, gaudavo priemonių saugesniai elgsenai užtikrinti bei informacinių leidinių.
- Buvo siekiama paslaugų gavėjas ne tik išmokyti saugesnio lytinio elgesio, bet ir parūpinti joms tam priemonių: prezervatyvų ir lubrikantų.

Pavyzdžiui, 2013 m. nupirkta priemonių saugesniems seksualiniams kontaktams užtikrinti LPI rizikos grupėje: 660 vnt. lubrikantų ir 3370 vnt. prezervatyvų.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Taip pat buvo dalinami informaciniai leidinukai.

- Dažniausiai dalinami buvo informaciniai leidiniai apie lytiškai ir krauju plintančias infekcijas bei apsisaugojimo nuo jų būdus:
- „Moterys ir ŽIV“ ;
- „Veneros Pandemos pasekėjoms“;
- „Moterys ir narkotikai“ ;
- „Tavo sveikata - tavo rankose. Apie virusinius hepatitus.“;
- „ŽIV diagnostika ir tyrimų reikšmė“ ;
- „ Tavo sveikata - tavo rankose. Apsaugok save nuo lytiškai plintančių ligų“ ;
- „Hepatitas C. Kas tai?“

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- LPI profilaktikos programos klientės, kurios norėjo keisti savo gyvenimo būdą, t.y. nebeteikti seksualinių paslaugų, turėjo galimybę tai padaryti papildomai gaudamos kitų organizacijų paslaugas: pastogę, materialinę pagalbą, juristo, psichoterapeuto konsultacijas, galimybę įsigyti darbinę kvalifikaciją ir palaikymą baigusioms psichosocialinės reabilitacijos programą. Tokiu būdu padedant klientėms, žodiniu susitarimu bendradarbiauta su "Lietuvos Carito" projekto "Pagalba prostitucijos ir prekybos moterimis aukoms", Klaipėdos religinės bendruomenės "Vynuogynas" nariais bei su kitomis pagalbą teikiančiomis organizacijomis.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Programa pasitarnaudavo paslaugų gavėjoms ir dėl fizinio, ir psichologinio saugumo:

- Pavyzdžiui, jei sekso paslaugų teikėją apkaltindavo jos klientas, kad ji jį užkrėtė venerine liga, ši kaip alternatyvą savo saugumui –programoje atlikdavo tyrimus ir nusiramindavo, nes būdavo sveika bei tai nurodydavo savo klientui, tuo pačiu jį pakviesdama taip pat išsitirti. Gavęs tyrimo atsakymą jos klientas nusiramindavo ir konfliktas būdavo išspręstas. Taip pat visa prevencinė informacija suteikiama ir sekso paslaugų teikėjos klientui (kuris dažniausiai būdavo vedęs ir gyvendavo su šeima).

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- LPI programoje turėta galimybė palydėti asmenį į sveikatos priežiūros įstaigą davė puikių rezultatų: paslaugų gavėjas pagal individualų poreikį gavęs nukreipimą pas gydytoją, tikslą pasiekdavo – pas specialistą jis nuvykdavo, gaudavo jo konsultaciją, ištyrimą, sužinodavo tyrimų rezultatus ir savo sveikatos būklę, reikalui esant, gaudavo gydymą ir pasveikdavo bei išmokdavo nebijoti kreiptis pagalbos ir kitą kartą. O taip pat iš specialistų gaudavo visą reikiamą informaciją tiek apie tai, kaip apsisaugoti pačiam, tiek kaip apsaugoti kitus nuo infekcijų ir kitų susirgimų bei neplanuoto nėštumo ateityje.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- LPI programa sudarė galimybę LPI rizikos grupės atstovėms nebijoti kreiptis į sveikatos priežiūros ir socialines įstaigas, formavo įgūdžius pačioms savarankiškai rūpintis savo sveikata, skatino dažniau kreiptis pagalbos, padėdavo užkirsti kelią lytiškai plintančioms infekcijoms ankstyvu venerinių ligų gydymu ir seksualinės sveikatos gerinimu. Programoje teikiamos paslaugos ir išduodamos priemonės bei medikamentai buvo ne tik priemonės, kuriomis buvo siektas pagrindinis programos tikslas, bet ir – būdai, pritraukti dar nežinomas sekso paslaugų teikėjas ir keisti nuolatinių klienčių elgesį į mažiau rizikingą.

LPI programos paslaugų gavėjų trumpa charakteristika

- Programos paslaugų gavėjos įvairaus amžiaus, įvairaus išsilavinimo bei užimtumo, dažniausiai jaunos moterys, ir nebūtinai – nuolat besisvaiginančios. Paskutiniais veiklos metais iš visų besikreipusių -79 proc. vartojo narkotines medžiagas: dažniausiai švirkštėsi heroiną arba amfetaminą. 21 proc. moterų vartojo alkoholį bei raminamuosius vaistus.

- Tačiau paslaugų kreipdavosi ne vien sekso paslaugų teikėjos, kurios vartodavo švirkščiamąsias narkotines ar psichotropines medžiagas. Programos paslaugomis naudojosi ir savarankiškai retkarčiais besidarbuojančios viešbučiuose moterys, apie programą sužinojusios iš įstaigos internetinio puslapio.

- Paslaugų kreipdavosi ir jaunų moterų nuolatiniai partneriai, o kartais ir jų klientai.

LPI profilaktikos programos netekimo problematiškumas

- Nutraukus LPI programos finansavimą, gan ne mažas būrys itin pažeidžiamos grupės moterų, liko be joms taip reikalingų paslaugų. Nebeteikiant nemokamai ir anonimiškai joms svarbių paslaugų, didžioji dalis sekso paslaugų teikėjų vėl dingo iš specialistų akiračio. Tad neramu tiek dėl jų sveikatos išsaugojimo, tiek dėl jų artimosios aplinkos sveikatos, jų klientų sveikatos.
- Neramu ir dėl mūsų ateities LPI ir neplanuoto nėštumo pasekmių kontekste, nes visi esam susiję nematomais ryšiais: esam žmonos, vyrai, tėvai, paslaugų teikėjai ir gavėjai ir t.t. Ir visi savitai kontaktuojame.

ŽSPSK veiklos galymibės LPI algoritme

- Gavus galimybę atnaujinti programą, vienu iš programos darbuotojų uždavinių turėtų būti:
- atkurti senus ir užmegzti naujus kontaktus su sekso paslaugų teikėjomis, įgyti jų pasitikėjimą ir palaikyti kontaktus pagalbos procese.

- Tuomet būtų vėl padidinta galimybė pasiekti itin aukštos rizikos ŽIV ir LPI pažeidžiamas moteris ir vykdyti ŽIV, LPI ir neplanuoto nėštumo prevenciją per šią rizikos grupę.

ŽSPK vaidmens LPI algoritme apibendrinimas

- ŽSPK teikiamos paslaugos yra vienas iš būdų stabdyti ŽIV bei kitas krauju bei lytiniu būdu plintančias infekcijas bei vykdyti neplanuoto nėštumo prevenciją jaunų žmonių tarpe: švirkščiamųjų narkotikų vartotojų, sekso paslaugų teikėjų bei jų lytinių partnerių grupėse.
- ŽSPK yra lyg tiltas itin pažeidžiamų jaunimo grupių asmenims į sveikatos priežiūros paslaugas.
- ŽSPK turi didelį potencialą vykdant LPI ir neplanuoto nėštumo prevenciją.
- ŽSPK turi patirties pažeidžiamų grupių jaunimo LPI gydyme ir stebėsenoje, bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros specialistais.
- ŽSPK suteikia prevencines priemones ir žinių, kaip apsisaugoti nuo nepageidaujamų pasekmių lytiniuose santykiuose bei galimybę pasitikrinti, rizikingai pasielgus.
- ŽSPK turi patirties kaip pritraukti prevencinėms ir sveikatos priežiūros paslaugoms itin pažeidžiamų grupių jaunimą.

- Ačiū už dėmesį